

Contra superstitionem

Propositio nona Caracteres huiusmodi si habeant vel habere credantur efficaciam/oporret quod hoc sit a causa spiritali/non a pure naturali et corporali/qualis causa est celum cum suis influentijs in corpora. **Accipiat**ur ex precedentibus regulis consilium quid agendum sit in materia presenti de imagine leonis cum circumstantijs. **Et sit** hec **Propositio prima**. decima in ordine. **Constat** in primis ex inspectioe quod ibi sunt caracteres. litere. figure et dictiones/que nullum effectum habent naturale pure corporale ad curationem morbi renu/et similia/fm propositionem septimam precedentem. **Juxta** quod notetur in speciali sanctus **Thomas** qui tribuit astrologie/quantum rationabiliter dari potest/ad exemplar **Alberti** magni magistri sui/consone tamen ad fidem catholicam. **Notetur** inquam in. ij. et. ij. contra gentiles in multis capitulis. a. cxiij. et specialiter i. cxvij. et cxvij.

Propositio. xi. **Constat** quod talis observatio non est posita ab ecclesia et sacerdotibus/taquam eveniat effectus speratus per miraculum divinum. imo nec per sanctos angelos dei. qui sunt administratorum spirituum propter electos dei ad vitam eternam magisque ad curam corporalem. et medicus et astrologus verus non habet se multum intromittere de actionibus sanctorum angelorum circa homines. patet ex immediate precedenti cum inspectioibus iurium. et ratio satis est manifesta.

Propositio. xij **Constat** quod si talis observatio nitatur et expectet effectus a malis angelis seu demonibus. illa est manifeste penitus reprobanda/etiam si videatur finis bonus/vtilis vel honestus. quanto magis si esset malus vel suspectus/sicut est inter alios. finis questus per simulationem astrologie aut mirabiliu effectuum/super quibus admirantur homines pauca religionis aut fidei. **Verumtamen** circumstantie predictae magis apparent iuxta practica primam propositionem si reperiant coniunctio istius observatiois de imagine leonis cum alijs observatioibus contentis in auctoribus vel libris traditis huiusmodi figuracione. **Et** hoc ideo dicitur. quoniam scripturis non inuentus est liber magnus/continens tales observaciones. quarum aliquae videbantur pie et vtilis. alie vero manifestissime erant condemnande/et superstitiose/et idolatrice/et de heresi suspecte vehementer. et ut tales fuerunt etiam igni tradite pio zelo. **Tales** multe sunt observa-

tiones apud hispanos in libro senaforas **Tales** apud iudeos in numero. tales apud christianos superstitiosos sicut de **Aescio** quod sydrac. **Tales** denique practitari queruntur ne duz per vetulas sorcerias/sed per multos arma sequentes continet. **Postremo** totiens occurrit ista materia/quod si per quolibet casu/scribendum esset. scribendum nullus esset finis. **Poterit** inter alia videri tractatulus de astrologia theologicata/specialiter circa finem. **Concluditur** tandem ex oibus practica super hoc casu particulari/postquam facta fuerint que dicta sunt sumarie et de plano sine involutioe processuum/magime si delatus reddiderit se obedire paratum/sine preuia defensione. prohibeatur ei de futuro quod non amplius vrtatur. sed antidotis medicine cuius dicitur professor. **De** preteritis autem sufficiat sine quis infamia delati/quod honor iudicij fidei. cum plauso et officarijs suis maneat stabilis. **Et** ita in catholica et fraterna caritate consulendum est/quod delatus taliter obediat sine strepitu et figura iudicij. et per iudicem ita fiat **Si** autem inveniatur preuia defensio. non preuicri gor. sed iusticie vigor fiat. **Particularis** modus reparandi poterit esse talis. postquam melius et plene informatus super de fabricacione et vsu talium imaginum/quod non sunt secundum catholicam traditionem/permitto bona fide/quod deinceps nequaquam vrtat illis **Aut** si mitius iudex velit agere/dicitur hoc per alium in tertia persona. **Postquam** talis delatus etc. fuit melius informatus etc. promittit etc. **Iudex** finaliter poterit declarare snias excoicationis contra oes tales etc. **Proinde** non valet allegatio quorundam ex historia scolastica. quod moyses fecit imagines. vnam per obliuioe. alteram per memoria. **Et** salomon exorcismos/quod viris sanctis concurrebat miraculum. vel si salomon iam erat puerus ad idolatriam per vapores/potuit dari in reprobu sensu excogitare magicos ritus/sic de nechanabo legitur quod zoostae quod nascens risit/et postea magical artes exercuit **Denique** **Auicenna**. et similes/de actiuitate aie rationalis in materia exteriori/et fascinatoe non sunt audiendi in modo ponendi.

Explicit Lugduni. viij. decembris. 1428 per Johannem cancellarium parisiensem.

Equitur tractatus contra magistrum **Jacobum** angeli medicum studij insignis ville/montis pessulanensis. de observatioe dierum quantum ad opa.

D Prima conclusio

Omne opus dei sanctum est / et laudabile. Probatum ratione et auctoritate. Ratione scilicet quia a bono et optimo non exiit aut procedit nisi bonum. deus altissimus omnium creator est summus et optimus. ergo omnia eius opera bona sunt. Auctoritate probatur conclusio per illud sacre scripture. **Genesis primo. ca.** Vidit deus cuncta que fecerat et erat valde bona. etc.

E Secunda conclusio

Omnes dies anni sunt opera dei altissimi. deducitur conclusio ex textu sacre scripture. **Gen. primo.** ubi per totum capitulum describuntur opera sex dierum. Et qualiter prima dei opera fuerunt dies et anni. Primum autem bonum a bono incepit operari. Hoc idem testatur regius propheta **David.** ita psalmus. **lens domino.** Tuus est dies. et tua est nocte fabricatus es aurozam et solem. Quod circa canit ecclesia. **Eterne rerum conditor nocte diemque qui regis / et temporum das tempora / ut alleues fastidium.**

F Tertia conclusio

Omnes dies anni boni sunt. Ita conclusio clare apparet et sequitur ex duabus prioribus. quia dies et anni sunt opera singularia / summe et infinite bonitatis. optimi autem est optima adducere. Dicere ergo aliquod dies esse natura sua malum est iniuriari deo / qui artifex est dierum et annorum. Opus namque malum malitiam arguit operantis et artificis.

G Quarta conclusio

Omni anno / omni die / et hora diei / bonum et laudabile est opera quolibet sancta licita et honesta inchoare / facere / operari et perficere. Patet conclusio quia sicut dies et anni / et etiam hora diei / a deo creatore procedunt et ducuntur. Sicut et omne opus sanctum licitum et honestum / quod omni die et hora inchoatur et perficitur a domino diriguntur / inchoatur et perficitur. Dicente christo. **Sine me nihil potestis facere.** Et rursus euangelista **Iohannes ait.** **Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil.** Intelligitur conclusio nisi precepto dei vel ecclesie illud opus prohibeatur / sicut in diebus festinis aliquod opera laboriosa prohibentur. alias bona / nisi prohiberentur operari festo die.

H Quinta conclusio

Superstitiosa et vana religio ac merito redarguenda est / non inchoare operari vel perficere certis anni diebus opus bonum vel sanctum ab ecclesia non prohibetur. Istud est expressum de merito apostoli ad **Gallathas. iij. ca.** ubi arguit et reprehendit illos de **Gallacia** ita dicens. **Observatis dies et menses tempora et annos sequitur.** Timeo autem vos ne forte sine causa laborauerim in vobis. **Item** si timet aliquis vel recusat bonum aliquod opus agere vel inchoare certo die / vel hoc est propter reuerentiam et sanctitatem diei. quia vult diem illum sacrificare / et si sic multo magis deberet abstinere ab inchoatione alicuius operis diebus solennibus. **Item** sunt festi sanctissima **Natiuitatis christi / Resurrectionis domini / Ascensionis / et Aduentus spiritus sancti / quod non faciunt observatores dierum et annorum.** **Vel** talis observantia fit propter deuotionem ad sanctos / quorum dies agitur / vel quorum celebritas tali die colebatur / et talis deuotio nullum habet fundamentum / nullum habet rationem / nisi solam voluntatem observantis tales dies. **Quod** si dicantur se tales dies observare propter euentus et pericula que consueverunt euenire hiis qui inchoant aliquid opus vel iter aliquod / hoc vanum est et superstitiosum ac sine aliquo ratione. Quolibet enim die anno et hora diei et bona et mala contingunt. Sic ergo periculum diceretur / quolibet die aliquid inchoare. **Vel** dicatur ratio a talibus. que hec observant quam nec philosophi / nec medici / cum / nec astrologi docent. tales observantias de festo innocentium vel alijs festis. **Voluntaria** igitur est et absque apparentia rationis alicuius talis observantia.

I Sexta conclusio

Sicut vera et christiana fides mirabilia operatur in bene credentibus. Sic et falsa et mala credulitas / deo permittente euenit malos interdum operatur / vel potius demeretur. **Prima** parte ad longum deducitur per exempla que plurima. **Apostolus ad Hebreos. xi.** Sed et de virtute fidei ipsa euangelia multa loquuntur. **Reliqua** per conclusionis experientia diei male credulis / que ita deus punit propter malam fidem. **ymmo** dum cognoscit dominus nimium adherere aliquibus vanis observantijs permittit aliquos euentus contingere / et ita eos plene consequenter firmari in tali opinione / ut maior fiat cecitas eorum. et in laqueum cadant que sibi fecerunt. **Preterea** dum imaginatio

taliter obseruantium dies et annos/actuatur ultra nimis circa tales dies/quicquid mali euenit tali die imputat malicie diei. nec aspiciunt ad ea que bene aut prospere successerunt tali die a deo. et occupatur vis imaginatiua circa aliquos euentus minus bonos/que non potest conuerti ad alia bona que illo die contingunt. Quare periculum est firmare fide vel credulitate/que tollit omne iudicium et omnem rationem ad oppositum. Unde merito permittit deus tales decipi/et in laqueos sue credulitatis vane incidere. Reijciatur ergo fides catholica ac iudicium experientiarum seu virorum literatorum/tales vanitates et superstitiones obseruantias.

Septimacōclusio

Victoria belli non dicitur sed soli deo attributa est/Pater quod attribueret tantum opus ut est victoria diei/est tollere honorem deo debitum cuius est vincere. Quare autem victoria fit soli dei habetur in multis locis scripturę sacre In libris Regum Paralipomenon et machabeorum Hoc testatur rex sapientissimus Salomon puerbiorum. xxi. sic dicens. Equus paratur ad diem belli. dominus autem salutem tribuet. Propterea dauid rex deuotissimus/Quotiescunq; pugnaturus erat/auxilium dei et consilium quesisse et inuocasse legitur. Unde est proverbium vulgare. Les bemes font la guerre et dieu la victoire.

Incipit tractatus

magistri Johannis de gerson de erroribus circa artem magicam et articulis reprobatis
Quod laudati mihi nup ut mos habet venerabiles licentiatos in medicina oblata est occasio. ut contra superstitiones obseruationes nostra per nefas tempestate/et minus ethimius puascentes/aliquo disserere. Ea nunc seorsum ad utilitatem aliquorum separare curauimus/ne permixta alijs minus placere et minus commode perirent in publicum. Sumpto itaque hoc puerbio per themate De dice cura teipm. Circa hanc inter reliquas medicam decere retuli/ut esset ornatius ad deum per filialem subiectionem/ne quicquam impium/vel superstitiosum/aut diuinis legibus aduersum/sanitatis adipiscende causa/suis egrum suaderet/re memores quoque iugiter illi decretalis. Cum corporalis infirmitas recidit ut conquereret de superstitionibus pestiferis magicorum/et

stulticijs vetularum sortilegarum/que se per quosdam ritus maledictos mederi patientibus pollicentur at ego data occasione facilius in hoc diuerticulum lapsus sum quo vtilius et que in patrocinium huius corruptele quidam adducere nituntur in crimine medicinam. Nonne inquit apud solenes quosdam medicorum tales superstitiones obseruationes inducunt que etiam scriptis suis inserere curauerunt. Et consistunt in ligaturis in characteribus. in figuris. quoniam in verbis peregrinis et incognitis. Quamuis autem ab ipsis nulla per rationem adducatur naturalis. hinc nihilominus efficaciam in curando. Alioquin vane imostulte locute fuissent de eis medicorum sapientes et scriptis inseruissent. Unde refert ysidorus. in. et himol. quod apollo quem deum fecit antiquitas per methodica quedam. id est per carmina et incantationes. Esculapius in super et filius eius per empirica. id est per experientiam/sanauerunt boves quingentis annis ante yprocratem/que ratiocinatio uam medicinam que vnum adinuenit. Deinde vox publica et utitur hinc carminationum et ligaturarum et empiricorum attestat. quare ex toto falsam dicere videtur inciuile. Nec desent argumeta ad hanc ex dictis poetarum. virgilij/ouidij/lucani et aliorum/et varijs que gentium celebribus historijs. Cur non licebit inquit istis vti. perferim cum deois potes et tutes suas indiderit ut vulgare loquitur herbis/gemis et verbis/hanc dubitationem ego tunc tribu dictis seu considerationibus breuiter absolui.

Primum dictum

Probabile in philosophia naturali et secundum veritatem fidei/certum est esse demones. Primum preter tenuerunt elegantissimi philosophi/hermes termegestes plato et omnes doctrine sue sectatores. apuleius/porphyrius et ceteri. Hoc libri ab eis editi. Libri de ciuitate dei ab augustino palam docent. Hinc est illa famosa inter eos distinctio de cacodemonibus et kalodemonibus. malis scilicet et bonis spiritibus. Hec est positio de existetia demonum apud philosophantes facilius ratione quam opposita defendit/saluando effectus quosdam mirabiles/queles referunt historie fide digne in quolibet genere obrigisse/que omnes negare pertinaciter preruere est. et ciuilitatem humanam societatemque politicam dissipare. quam mutua fides et credulitas vnius ad alterum consonat/coniungit agglutinatque. Porro negare demones esse. negare eos plurimum effectuum operatores existere/danaf